

ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

เด่นศักดิ์ หอมหวล¹

วิทยาลัยชุมชนตาก สถาบันวิทยาลัยชุมชน

รับต้นฉบับ: มีนาคม 2558 รับผิดชอบ: มิถุนายน 2558

บทความวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ 3) ศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความสามารถเขียนโครงการ แบบประเมินความสามารถนำเสนอโครงการ แบบวัดเจตคติที่มีต่อการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test

ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการประเมินความสามารถทำโครงการสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ความสามารถในการนำเสนอโครงการอยู่ในระดับดีเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบโครงการ, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, แหล่งเรียนรู้ในชุมชน, วิทยาลัยชุมชน

¹ การติดต่อและการร้องขอบทความนี้ กรุณาส่งถึงอาจารย์เด่นศักดิ์ หอมหวล วิทยาลัยชุมชนตาก อำเภอเมืองฯ จังหวัดตาก E-mail: densakhomhual@gmail.com

Effect of Project Based Learning for Dissemination of Cultural Knowledge and Local Wisdom by using the community as learning source for Students in Community College

Densak Homhual¹

Tak Community College, Community Institute

Received: March 2015 Accepted: June 2015

Research Article

The objectives of this research were 1) to develop project based learning planning for dissemination of cultural knowledge and local wisdom by using the community as learning source 2) to study the achievement of learning for project based learning for dissemination of cultural knowledge and local wisdom by using the community as learning source 3) to study the attitude of student though project based learning planning for dissemination of cultural knowledge and local wisdom by using the community as learning source. The sample was 14 students in diploma degree. Data were collected by Project based learning planning , learning achievement test, project outline ability assessment, project presentation ability assessment and attitude test of dissemination cultural knowledge and local wisdom. Data were analyzed by percentage ,mean, standard deviation, t-test.

The result showed that the learning planning which is developed was suitable in high level. The leaning achievement of student towards to the criteria was significantly at .05 level . The project outline ability was above the criteria with 70 percent. The presentation ability was in good level and attitude of students project based though learning planning for dissemination of cultural knowledge and local wisdom was in high level

Keywords: Project based learning, Local Wisdom, Community Learning Source, Community College

¹Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Densak Homhual Tak Community College, Muang District, Tak Province E-mail: densakhomhual@gmail.com

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเฉพาะการศึกษาของประเทศไทย ทำให้ให้เกิดการกำหนดยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เพื่อพัฒนาคนสู่สังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืนสร้างภูมิคุ้มกันให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ตระหนักถึงคุณค่า วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ให้มีความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ในชุมชนการถ่ายทอดภูมิปัญญา ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา (7),(22),23(3) ที่สรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และเปิดโอกาสให้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม สร้างกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549; สมบูรณ์ ธรรมลังกา, 2556)

วิทยาลัยชุมชนตาก สถาบันวิทยาลัยชุมชน เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาจัดการศึกษาดำรงปริญญา การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นพันธกิจสำคัญประการหนึ่ง ในการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างสรรค์ ส่งเสริมภูมิปัญญาไทยให้เป็นรากฐานการพัฒนาองค์ความรู้ แต่จากผลการดำเนินงานของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (SAR) ปีการศึกษา 2556 ด้านระบบกลไกการทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรมบูรณาการกับการเรียนการสอน โดยผ่านกิจกรรมนักศึกษา พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุง (วิทยาลัยชุมชนตาก, 2556) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เปลี่ยนบทบาทจากผู้เรียน กลายเป็นผู้รับความรู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมความคิดริเริ่มและเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ขณะที่ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ ให้คำปรึกษา นำเสนอ ทิศทางเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2557) กล่าวว่า กระบวนการสอนที่จะให้ผู้เรียนมีทักษะ สำหรับศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนควรอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ลงมือเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด หลักการสอนจึงต้องให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายเอง หาความรู้เอง รู้จักเลือกข้อมูล สร้างความรู้ขึ้นได้ รู้จักคัดกรอง ตกผลึกในความรู้ ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนจะต้องนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริง

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้บังเกิดผล ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบ และทักษะการใช้ข้อมูลสารสนเทศและสื่อสาร ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการทำงานร่วมกัน(Thomas, 1998; Railsback, 2000; กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 ; พิริยากร คล้ายเพชร และคณะ, 2554; ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2557) การทำโครงการเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษา

และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ การจัดการเรียนรู้แบบโครงการจึงเป็นแนวทางให้นักศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้สามารถสืบค้นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่น ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความภาคภูมิใจชุมชนของตนเองและเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยชุมชนตาก กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 14 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ประกอบไปด้วย

1.1 ความรู้ ความเข้าใจทางการเรียน เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 ความสามารถการทำโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 ความสามารถการนำเสนอโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จากหลักสูตรอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชน หมวดีศึกษาทั่วไป รายวิชา สังคมไทยกับการพัฒนา ศท 0302 เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 16 ชั่วโมง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

วันที่ 20 ธันวาคม 2557 ถึงวันที่ 10 มกราคม 2558 จำนวน 4 สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียววัดผลหลังทดลอง One –Shot Case Study (Creswell, 2009,p. 160)

Group A X-----O

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ จำนวน 4 แผน ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านเนื้อหา ด้านวิธีการสอนแบบโครงการ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และไปศึกษานำร่องกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้และปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจทางการเรียน เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.8 และปรับปรุงข้อคำถามให้มีความชัดเจนตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และไปศึกษานำร่องกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้

2.2 แบบประเมินความสามารถการทำโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบรูบริกส์ (Rubrics Score) มี 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการประเมินออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการเขียนโครงการ 2) ด้านการเขียนรายงานโครงการ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน และไปศึกษานำร่องกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้

2.3 แบบประเมินความสามารถนำเสนอโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ ระดับดีมาก ระดับดี ระดับพอใช้ ระดับปรับปรุง ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นการประเมิน

จากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน และไปศึกษานำร่องกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้

3. แบบวัดเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 16 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย ระดับน้อยที่สุด โดยเป็นข้อคำถามเชิงบวก จำนวน 8 ข้อ ข้อคำถามเชิงลบ จำนวน 8 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน และไปศึกษานำร่องกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้

การดำเนินการทดลอง

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการ ได้กำหนดเป้าหมายเนื้อหา รายวิชาสังคมไทยกับการพัฒนา ประเด็นเนื้อหา เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดบทบาทของผู้สอน และนักศึกษาในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการว่ามีความสำคัญอย่างไร การเขียนโครงการ การวางแผนการทำงาน เช่น การออกแบบเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูล เทคนิควิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงาน เพื่อให้นักศึกษาได้นำมาใช้ในการจัดทำโครงการ

2. ระยะดำเนินการ การจัดการเรียนรู้แบบโครงการตามแผนการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน (เจียมใจ บุญแสน, 2536: 15-16)

2.1 ขั้นนำ ผู้สอนตั้งคำถาม กระตุ้นความสนใจของนักศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในจังหวัดตากเพื่อให้นักศึกษาเกิดความสนใจ โดยใช้สื่อจาก Youtube เพื่อให้เกิดแนวความคิดในการวางแผนการทำโครงการที่ตนเองมีความสนใจ

2.2 ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย โดยให้นักศึกษาทำการเลือกประเด็นศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนเองสนใจอย่างอิสระ และศึกษาสืบค้นข้อมูลในชุมชนของตนเองโดยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องที่ตนเองสนใจ

2.3 ขั้นวางแผน นักศึกษาพิจารณาประเด็นและวางแผนการเขียนโครงการ จะดำเนินการอย่างไรจึงทำให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยโครงการประกอบด้วย 1) ชื่อโครงการ 2) ที่มาและความสำคัญ 3) วัตถุประสงค์ของโครงการ 4) ขอบเขตของโครงการ 5) วิธีดำเนินโครงการ 6) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันประเมินความสามารถการทำโครงการหากไม่ผ่านให้ปรับปรุงประเด็นนั้นให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน

2.4 ขั้นดำเนินงาน เป็นขั้นที่นักศึกษา สืบค้นและเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้โดยมีผู้วิจัยเป็นที่ปรึกษาเป็นระยะรวมทั้งการเขียนรายงานโครงการ และรายงานความก้าวหน้า สภาพปัญหาการเก็บข้อมูล ดังภาพที่ 1 แสดงถึงการเก็บข้อมูลในชุมชนของนักศึกษา หลังจากนั้นนักศึกษาจะนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาในชุมชนมานำเสนอความก้าวหน้า และแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 นักศึกษาเก็บข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้
เรื่อง การทอเสื่อกก

ภาพที่ 2 นักศึกษานำเสนอความก้าวหน้า
ของโครงการ

2.5 ขั้นประเมินผล เป็นขั้นที่นักศึกษาเขียนรายงานโครงการเพื่อเตรียมนำเสนอผลการศึกษาร่วมแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยผู้สอนประเมินความสามารถการนำเสนอผลการศึกษา

2.6 ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่นักศึกษาเล่าเรื่องความสำเร็จของโครงการโดยผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์

3 ระยะหลังดำเนินการ ผู้วิจัยได้ทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจทางการเรียน เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และแปลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 ทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจทางการเรียน เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าที่ t -test

2.2 วิเคราะห์ความสามารถการทำโครงการ โดยการหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.3 วิเคราะห์ความสามารถการนำเสนอโครงการ โดยการหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3 เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$)

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่า การทดสอบวัดความรู้หลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.79 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.62 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 กับคะแนนทดสอบหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินความสามารถการทำโครงการ พบว่า อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.22 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 และผลการประเมินความสามารถการนำเสนอโครงการ พบว่าอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.10$)

3. ผลการศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$ S.D. = 0.20)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ศึกษาหลักสูตรรายวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มีคุณภาพจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วางแผนการวิจัยออกเป็นระยะก่อนดำเนินการ ระยะดำเนินการ ตามแนวคิดของ เจียมใจ บุญแสน (2536) ประกอบด้วย ชี้นำ ชี้นำกำหนดความมุ่งหมาย ชี้นำวางแผน ชี้นำดำเนินงาน ชี้นำประเมินผล ชี้นำติดตามผล ระยะหลังดำเนินการ สำลี รักสุทธี (2553) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี จะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบของแผนครบถ้วน มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกัน และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการต้องลงสู่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ จุไรรัตน์ คนคล่อง (2545) , ศิริปัญญา จันทโรตร (2549), ชนัญธิดา จิรกรณ์วงศ์ (2555) กล่าวว่า การทำแผนการเรียนรู้ต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การผสมผสานเนื้อหา สารและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีความครอบคลุม สอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม มีกิจกรรมที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่ชี้นำวางแผนพื้นฐาน การดำเนินกิจกรรมโครงการ การวัดและประเมินผล ตามประเด็นเนื้อหา เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่า การทดสอบวัดความรู้หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า

เกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษาพบว่า คะแนนหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชีวิต นักศึกษาได้ลงมือกระทำ วางแผนการทำงานที่ได้วางไว้ มีส่วนร่วมในการเลือกประเด็นที่ตนเองสนใจ ต้องการที่จะเรียนรู้ และค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความกระตือรือร้น ปฏิบัติสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนเอง จนเกิดประสบการณ์สืบค้นองค์ความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน ดังที่พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข และราชน มีศรี (2553) กล่าวว่า วิธีสอนด้วยโครงการ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในแต่ละขั้นตอนจัดเป็นกระบวนการคิด ผู้ทำโครงการจะเกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่ตัวผู้ทำเองไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน และครูที่ปรึกษาที่ไม่เคยรู้ ไม่มีประสบการณ์มาก่อนเลย หรือมีบ้างแต่เพียงบางส่วน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการสอนแบบโครงการ แนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข เกิดการพัฒนาศักยภาพทุกด้าน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

สอดคล้องกับ ศิริบัญชา จันทรโคตร (2549), จงรัก โพธิ์ไกร (2554) , สุธีรา อุทโท (2553) ที่ว่าการเรียนรู้โดยใช้แหล่งข้อมูลในชุมชนเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริงจากแหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจฝึกฝน สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ (2549) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ ในการวางแผนเพื่อแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และชุมชน ร่วมกันระหว่างผู้สอนและนักศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จึงส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัย สุธีรา อุทโท (2553) ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทยโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดโดยนักเรียน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.85 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรัก โพธิ์ไกร (2554) ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลักเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านสารสนเทศ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จึงทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่ขึ้น ผลการประเมินความสามารถทำโครงการ พบว่า มีค่าร้อยละ 77.22 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ระยะเวลาก่อนดำเนินงาน ผู้วิจัยได้สร้างความรู้ ความเข้าใจการเขียนรายงาน การฝึกปฏิบัติการสร้างเครื่องมือ การเก็บ

ข้อมูล การทำรายงานผลโครงการ การประเมินความสามารถการเขียนรายงานโครงการ เป็นการประเมินตามสภาพจริง ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนเป้าหมาย ฝึกวางแผนการทำงานโดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก โดยด้านการเขียนโครงการเป็นการฝึกทักษะการเขียนโครงการที่ผู้นักศึกษาสามารถตรวจสอบความสามารถของตนเอง เพื่อนำวิธีการไปศึกษาข้อมูลในชุมชนของตนเอง และนำสิ่งที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเพื่อนนักศึกษา ด้านการเขียนรายงานโครงการนักศึกษาได้เรียนรู้จากการทำงานโดยผู้สอนคอยชี้แนะแนวทางการเขียนรายงานที่เป็นไปตามหลักวิชาการ

สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2542) จุไรรัตน์ คนคล่อง (2545), ชัยรัตน์ สุล่านาจ (2547), รุจิรัตน์ รุ่งหัวไผ่ (2549), ศิริทิพย์ เด่นดวง (2556) ที่ว่าการสอนแบบโครงงานภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ผู้เรียนฝึกออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้เพื่อตอบคำถามของประเด็นปัญหาต่างๆที่ต้องการประสบการณ์ตรง จากการศึกษาสถานที่จริงโดยการเรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น เรียนรู้จากผู้มีความรู้ในท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน ได้วางแผนการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งจากการสำรวจ สัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล อย่างมีลำดับขั้นตอนทั้งหมดด้วยตนเอง มีโอกาสได้เผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ จากสถานการณ์จริงมีโอกาสแก้ปัญหาในระหว่างดำเนินกิจกรรมในทุกๆขั้นตอน กระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดไม่เน้นการประเมินผลที่ถูกหรือผิด ผู้เรียนสามารถประเมินชิ้นงาน คุณภาพของงานในแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินการทำโครงการ เพื่อประเมินระดับความสามารถตามศักยภาพของตนเอง ทำให้ความสามารถการนำเสนอโครงการ พบว่า อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดทำโครงการผู้เรียนได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการนำเสนอโครงการ มีเครื่องมือประเมินความสามารถการนำเสนอโครงการที่นักศึกษาสามารถทราบล่วงหน้าทำให้พัฒนาความสามารถและศักยภาพของตนเอง และนอกจากนี้การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักศึกษาได้รายงานความก้าวหน้าผลงานเป็นระยะ ทำให้เกิดทักษะกระบวนการนำเสนอ โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เสนอผลการศึกษาเป็นระยะการสาธิตการนำเสนอ เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้

สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545), ชัยรัตน์ สุล่านาจ (2547) สมบัติ ประจัญสานต์และคณะ (2557) การจัดกิจกรรมโครงการฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ฝึกความสามารถในการสื่อสาร การนำเสนอ การเตรียมตัวอย่างดี สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ 2542 มาตรา 22 กล่าวว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอโครงการ เป็นการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาที่ผ่านการฝึกฝนและให้คำชี้แนะ สามารถพัฒนาตนเองให้มีความสามารถต่อสิ่งที่ทำได้เป็นอย่างดี

3. ผลการศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้คัดเลือกประเด็นที่สนใจในชุมชนของตนเอง เพราะคุ้นเคยต่อตัวบุคคล

ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญา นักศึกษาบางคนมีญาติ พี่น้อง เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในชุมชน ทำให้เห็นคุณค่าของ ภูมิปัญญา มีความรักความผูกพัน ผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกต ถ่ายทอดประสบการณ์

อรทัย ศรีชัย (2554) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจการ สนุกสนานต่อการเรียนรู้ ลงมือด้วยตนเอง มีการใช้สื่อของจริงในการสาธิตการนำเสนอผลงานที่อยู่ในชุมชน เกิดการชวนคิดชวนติดตาม ส่งผลให้นักศึกษาสนใจในการทำกิจกรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าหาแหล่ง เรียนรู้ในชุมชนที่หลากหลาย สามารถนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี กล่าวว่าการได้รับ ประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ด้วยตนเองจะเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างเจตคติให้แก่ ผู้เรียน เกิดจิตสำนึกที่รักถิ่นฐานของตนเอง ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นารัตน์ การรัตน์ (2556) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านเชิงคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและเจตคติต่อการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคKWLH Plus พบว่ามีเจตคติอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีรา อุทโท (2553) ได้ศึกษาการพัฒนา หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทยโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4. พบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเจตคติที่ดีเกิดจากการที่นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อ การปฏิบัติในชุมชนมีความสุขและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในชุมชนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ผู้สอนควรสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำโครงการ ให้ผู้เรียนมี ความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะการออกแบบเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และอภิปรายผล
2. ควรจัดกิจกรรมการนำเสนอผลงานวิชาของนักศึกษาที่ผ่านการประเมินจากผู้สอนหรือผู้ทรงคุณวุฒิใน ชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักศึกษา กับชุมชน
3. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ควรเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเน้นเนื้อหา
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในหลักสูตรรายวิชาอื่นๆโดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ*.กรมวิชาการ.
- จงรัก โพธิ์กร. (2554). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งข้อมูล เป็นหลักเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านสารสนเทศ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา): มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- จุไรรัตน์ คนคล่อง. (2545). *การศึกษาศาสนาสามารถคิดแก้ปัญหาและค่านิยมในภูมิปัญญาท้องถิ่นของ*

- เด็กที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
(การศึกษาพิเศษ).กรุงเทพฯ: บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนัญธิดา จิกรวงศ์. (2555). ผลของการจัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อความรู้และ
การปฏิบัติตนด้านสุขภาวะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทาง
การศึกษา (OJED) 7(1), pp. 948-960.
- ชัยรัตน์ ลุลานาจ. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ที่มีต่อทักษะ/กระบวนการ
ทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(การมัธยมศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นาริรัตน์ การ์ตัน. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านเชิงคิดวิเคราะห์
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของ
นักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคKWLH Plus. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน): มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พรพิมล ห่มสิงห์. (2547). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน งานประดิษฐ์ เรื่อง
ผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.(หลักสูตรและการสอน) :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข และราชน มีศรี. (2553). การสอนคิดด้วยโครงงาน การเรียน
การสอนแบบบูรณาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิริยากร คล้ายเพชร, พรณิภา ทองณรงค์และสร้อยญา เปล่งกระโทก. (2554). ผลการเรียนรู้ด้าน
ทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF; HEd)
และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในรายวิชา การศึกษาอิสระ.
รายงานผลการวิจัย. ขอนแก่น : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก.
วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์: ม.ป.ท.
- ศิริบัญชา จันทระโคตร. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และ
เจตคติต่อการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การปลูกพืชไร้ดิน โดยใช้กิจกรรมการ
เรียนรู้แบบโครงงาน และกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIPPA ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (หลักสูตรและการสอน) : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิทยาลัยชุมชนตาก. (2556). รายงานการประเมินตนเอง ประจำปีการศึกษา 2556. สำนักบริหารงาน
วิทยาลัยชุมชน.สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ: ม.ป.ท.

- สมบุรณ์ ธรรมลังกา. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เป็นฐานในจังหวัดเชียงราย. วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร. 15(2) เมษายน-
มิถุนายน 2556, หน้า 60.
- สมบัติ ประจัญตานต์, วิสาข์ แผงเวียง, ปิยชนม์ สังข์ศักดิ์และ กิตติฤกษ์ ปิตาทะสังข์. (2557). รูปแบบการ
เรียนการสอนที่บูรณาการกับการวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
ของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. วารสารการพัฒนาชุมชนและ
คุณภาพชีวิต 2 (2): หน้า 220.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ปทุมธานี: บริษัทสกายบุ๊กส์.
- สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน. (2558). แผนกลยุทธ์การศึกษาของวิทยาลัยชุมชนระยะ 5 ปี
(พ.ศ. 2558-2562).สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.กระทรวงศึกษาธิการ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำลี รักสุทธี. (2553). คู่มือการจัดทำสื่อ นวัตกรรมและแผนฯ ประกอบสื่อ นวัตกรรม. นนทบุรี:
โรงพิมพ์พิมพ์ทรัพยากรพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2549). ก้าวเข้าสู่...สู่การเลื่อนวิทยฐานะครู. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วน
จำกัดภาพพิมพ์.
- สุธีรา อุทโท. (2553). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทยโดย
ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน): บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรทัย ศรีชัย. (2554). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การทำอาหารพื้นบ้าน
จังหวัดนครพนม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(สาขาหลักสูตรและการสอน): มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Creswell, John W. (2009). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed
method approaches. 3rd ed: SAGE Publications.
- Railsback, J. (2000). Project-Based Instruction: Creating Excitement for Learning.
Portland OR: Northwest.
- Thomas, J. W. (1998). Project-based Learning: Overview. Novato, CA: Buck Institute
for Education.